

Чернігівський літературно-меморіальний музей-заповідник Михайла Коцюбинського

Гуцульщина була в його душі

Згадуючи Коцюбинського та його особливу любов до Гуцульщини, обласна газета «Деснянська правда» 1963 року надала свої шпальти бібліографу Івано-Франківського педінституту В. Полєк для розміщення статті «Зачарований Гуцульщиною».

«Гуцульські гори. Небо Криворівні... Як поривався він із-за Десни до цих людей...». Стаття присвячена 50-річчю від дня смерті Михайла Коцюбинського.

Друковане джерело зберігається в Державному архіві Чернігівської області, Фонд Р-1552, Опис 1, Справа 65, Аркуш 19.

Невимовну атмосферу Карпат передають світлини. Фото з фондів Музею.

Володимир Гнатюк, Наталія Будзиновська, Михайло Коцюбинський на річці Чорний Черемош. 1910 р.

Листівки початку ХХ століття із зображенням Ворохти і Криворівні

Лауреати премії імені Михайла Коцюбинського
Анатолій Крупко

Талановитий письменник Анатолій Іванович Крупко 1945 року народився у селі Бондарях Остерського району на Чернігівщині – у межиріччі Дніпра і Десни. Згодом жив у селі Бірки Козелецького району. Важка хвороба прикувала 12-річного підлітка до ліжка, але мужній і обдарований хлопець екстерном здобув середню освіту, взявся за перо.

Творчі спроби юнака з'явилися у районній газеті, згодом і в обласній пресі. Анатолій Крупко за підтримки газети «Гарт» опублікував поетичну збірку «Столиця осені» (1994). Ліричні емоційні поезії А. Крупка друкувалися в альманасі «Вітрила», журналах «Ранок», «Літературний Чернігів». У періодиці з'явилися цікаві оповідання і новели, гумор, а також рецензії на твори письменників-земляків. У 1997 році Анатолія Крупка було прийнято до лав Національної спілки письменників України.

За збірку поезій «Біль і святість» 2002 року Анатолій Крупко здобув Чернігівську обласну премію імені Михайла Коцюбинського.

Один із віршів збірки літератор-патріот присвятив розстріляним побратимам по перу:

Поки живу, живу й за тих,
Що полягли за волю,
Хто і в кайданах не затих,
Зберіг бунтарську долю.

Гірку їх чашу п'ю до дна,
Вона й мені судилась,
І навіть крапелька одна
На сльози не лишилась.

Живу, поки живу й за тих,
Хто в смерті став зорею,
Хто меж розсунути не встиг,
Не звідав апогею.

Живу й за них... Щодень, щорік.
Святіш не знаю честі
Як їхній біль і їхній крик
До всіх живих донести?..

Хвилюють і глибоко проникають у душі читачів також переклади, проза і поезія Анатолія Крупка із книги «У дзвони слова б'ю», виходу з друку якої, на жаль, автор не дочекався.

Сосницький літературно-меморіальний музей
О. П. Довженка

Гості з Березни

У Міжнародний день пам'яток і визначних місць у Музей Довженка завітав культурницький десант з Березного: від селищної ради, історико-краєзнавчого музею ім. Григорія Верьовки, публічної бібліотеки. На

підсумковий майстер-клас з писанкарства.

Розпочалося все екскурсією від художника Анатолія Семенцова. Його сюжетна різьба по дереву за мотивами творів О. Довженка, є прикрасою музею. Семенцов є автором книжки «Писанкарство Чернігівщини», в ній зібрано 180 зразків писанок. Анатолій Петрович подарував книжки кожній з нас, ми передаємо їх названим установам.

Ольга Ярмуш, в.о. директора музею, презентувала роботу музею у плані писанкарства, а цим вони займаються біля 10 років, тож мають хороші результати і досвід. Відмітила особливості Чернігівської писанки, притаманні їй кольори, такі як червоний та білий, її символи. Наголосила, що наприкінці 2024 року ЮНЕСКО визнало українську писанку культурним надбанням людства.

Сам майстер клас провела Ірина Лойченко, досвідчена працівниця музею, їй допомагали і інші працівниці.

Ми вирішили зробити березинські писанки. І нам це вдалося!

Цікавою була і зустріч з Андрієм Ткачем, секретарем Сосницької селищної ради, краєзнавцем, засновником «Сосниччини туристичної». Той випадок, коли влада розуміється на важливості збереження музейної справи, традицій, культури, віри. Тому й штат у музеї повноцінний, і працюють у комфортних умовах, й територія доглянута. Пан Розмова була цікава, бо ж п. Андрій стільки всього знає. Порадив проводити дослідження історії рідного краю.

Марія ШЕВЧЕНКО

Наші майстер-класи

На вихідних на музейний майстер-клас з писання писанок завітали юні туристи-краєзнавці з Чернігова – 21 учасник Чернігівського центру дитячо-юнацького туризму, краєзнавства та військово-патріотичного виховання. Діти не лише приїхали познайомитися з історією і цікавими локаціями Сосниці і Сосниччини, але й відвідали наш музей саме з метою розписати кожен собі великоднє яєчко на пам'ять.

Ми вдячні всім, хто останні тижні щоденно приходив у музей на писанкарство. Цього року наші працівниці провели 15 майстер-класів з писання писанок. Також ми провели 4 МК поза стінами музею, один з яких – для дітей з реабілітаційного центру, а два – в Чернігові для поранених військових та для дітей, мам і дружин загиблих і безвісти зниклих захисників.

Дослідник культури
Чернігово-Сіверщини Микола Сумцов

18 квітня 1854 року в Санкт-Петербурзі в сім'ї нащадків українського козацько-старшинського роду народився український історик, фольклорист, етнограф, літературознавець, бібліограф та громадський діяч Микола Сумцов. Після смерті батька сім'я переїхала жити на Харківщину до слободи Боромля. Початкову школу Микола закінчив у цьому селі, а середню освіту здобув у 2-й Харківській гімназії, де досконало оволодів французькою та німецькою мовами, українську словесність і мову вивчав самостійно.

У 1875 році Микола Федорович закінчив історико-філологічний факультет Харківського університету і був залишений у ньому професорським стипендіатом. 1876 року слухав лекції в Гейдельберзькому університеті (Німеччина). У 1878 – 1922 роках – викладач Харківського університету, з 1888 року – його професор, у 1897 – 1919 роках – голова Харківського історико-філологічного товариства.

Микола Сумцов – перший викладач Харківського університету, який почав виголошувати академічні лекції українською мовою. Також він був одним із засновників Харківської громадської бібліотеки, завідувачем Етнографічного музею при Харківському університеті. У 1920 році за ініціативи Миколи Федоровича і під керівництвом у Харкові був створений Музей Слобідської України ім. Г. Сковороди (нині Харківський історичний музей ім. М. Сумцова).

Першу свою дисертацію Микола Сумцов написав з історії української літератури – про чернігівського інтелектуала доби бароко

Лазаря Барановича. Саме за його ректорства в Києво-Могилянській академії навчався Іван Мазепа. Однак цю роботу до захисту не допустили з причини антиукраїнської політики влади й відповідних цензурних перепон. За «мазепинство» поліція встановила за Миколою Федоровичем таємний нагляд. У 1885 році учений захистив нову докторську дисертацію на тему «Хліб в обрядах і піснях».

Микола Сумцов вирізнявся різноманітністю наукових пошуків і розвідок. Він залишив ґрунтовні дослідження в галузі історії російської та української філології, народної поезії, етнографії, а також мистецтвознавства і музеєзнавства. Микола Федорович був одним із перших бібліографів етнографічної науки в Україні. Він – автор численних бібліографічних оглядів, покажчиків, списків, бібліографій у підрядкових примітках до праць етнографічної тематики.

Всесвітню славу Миколі Сумцову ще за життя принесли в тому числі і праці з історії української літератури. Серед численних робіт, які заслужили визнання сучас-

ників, привертають увагу й дослідження, присвячені ученим ченцям, що належали до Чернігово-Сіверського культурного осередку. Перші дві праці із серії під загальною назвою «К истории южнорусской литературы XVII века», присвячені діяльності церковного й політичного діяча другої половини XVII століття, архієпископа Чернігівського і Новгород-Сіверського Лазаря Барановича та церковного діяча, православного монаха, архімандрита Єлецького монастиря в Чернігові Іоанікія Галятівського. Третя монографія, що входить до цієї серії, присвячена Інокентію Гізелю, який до чернігівського осередку не належав, проте перебував у тісних дружніх стосунках з чернігівським владикою, і творчість якого значною мірою переплетена з творчістю чернігівського архієпископа та його оточення.

Крім названих робіт Микола Федорович звертався і до аналізу окремих творів чернігівських учених ченців. Зокрема, йому належить «Обзор содержания проповедей Иоанникия Галятовского» та низка інших публікацій.

Пояснюючи причини, які зумовили вибір об'єкта дослідження, Микола Сумцов слушно зауважував, що Лазар Баранович тривалий час був чи не найвпливовішим українським політиком (якщо така оцінка коректна по відношенню до церковного діяча).

Досліджуючи творчість Іоанікія Галятівського, Микола Федорович детально зупинявся на розгляді джерел, якими той користувався при написанні своїх творів. Микола Сумцов зазначав, що серед послань на римських письменників – Овідія, Вергілія, Плінія, Цицерона, Сенеку, Квінта Курція, Валерія Флакка, Флора, Європія – у Галятівського трапляються послання й на католицьких та навіть єретичних авторів, які друкувались у Польщі. Зокрема, в «Алфавіті» Іоанікія Галятівського посилання на відомого соціанського автора Смальція. Микола Федорович також нарахував у посланнях Іоанікія Галятівського до сорока зовсім незнайомих авторів.

Отже, і до сьогодні роботи вченого, присвячені діячам Чернігово-Новгород-Сіверського краю не втратили свого значення.

Активна наукова та громадська діяльність професора Миколи Сумцова виходила далеко за межі Харківщини. Доречно зазначити, що серед почесних членів Чернігівської губернської вченої архівної комісії, заснованої 14 листопада 1896 року, був і Микола Федорович.

Помер Микола Сумцов 12 вересня 1922 року в Харкові.

Чернігівська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Софії та Олександра Русових.